NORAKSTS

Lieta Nr. C06052608

PAC-0098/2013

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2013.gada 24.oktobrī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta:

tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Ļ.Kušnire,

tiesneši A.Keišs un I.Ozola

sekretāre L.Juškeviča

atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu:

1) V.M. (aizstāta ar tiesību pārņēmēju U.K.) prasībā pret R.M., Latvijas Republikas Finanšu ministriju, Jelgavas domi ar trešajām personām O.M. (aizstāts ar tiesību pārņēmēju U.K.), A.J. un I.B. par īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu, īpašuma tiesību atjaunošanu, apliecības par mantojuma lietas izbeigšanu atzīšanu par spēkā neesošu un juridiska fakta konstatēšanu;

2) atbildētājas R.M. pretprasībā un trešās personas ar patstāvīgiem prasījumiem I.B. prasībā pret Latvijas Republikas Finanšu ministriju, Jelgavas domi un VA „Būvniecības, enerģētikas un mājokļu aģentūra" par juridiska fakta konstatēšanu, ierakstu dzēšanu mantojuma lietu reģistrā un notariālajā aktā, īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemes gabalu un īpašuma tiesību atzīšanu uz ēku,

3) trešās personas ar patstāvīgiem prasījumiem O.M. prasībā par juridiska fakta konstatēšanu un īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu,

sakarā ar Finanšu ministrijas apelācijas sūdzību par Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2010.gada 30.septembra spriedumu daļā, ar kuru apmierinātas V.M., O.M. un I.B. prasības un R.M. pretprasība par īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemes gabala domājamām daļām.

Aprakstošā daļa

[1] V.M. 2008.gada 22.augustā cēla Zemgales apgabaltiesā prasību, vēlāk to grozot, pret R.M., Latvijas Republikas Finanšu ministriju un Jelgavas domi, ar trešo personu atbildētāju pusē O.M. par īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu, īpašuma tiesību atjaunošanu, apliecības par mantojuma lietas izbeigšanu atzīšanu par spēkā neesošu un juridiska fakta konstatēšanu ar trešo personu, lūdzot:

1) konstatēt, ka V.M. ir pieņēmusi 1946.gada 16.septembrī mirušā V.S. V. dēla, dzimuša/x/.gada /x/.aprīlī, atstāto mantojumu, kas sastāv no nekustamā īpašuma /adrese/ - dzīvojamā ēka, kadastra Nr./kadastra Nr/, kadastrālā vērtība Ls 104340, un saimniecības ēka, kadastra Nr./kadastra Nr/, kadastrālā vērtība Ls 792, kā arī zemes gabala 960 m^2 platībā, kadastra Nr./kadastra Nr/;

2) atzīt V.M. kā V.S. V. dēla mantiniecei īpašuma tiesības uz nekustamā īpašuma /adrese/ - dzīvojamo ēku, kadastra Nr./kadastra Nr/

un saimniecības ēku, kadastra Nr./kadastra Nr/, ½domājamo daļu;

3) atjaunot V.M. kā V.S. V. dēla mantiniecei īpašuma tiesības uz zemes gabala /adrese/, 960 m^2 platībā, kadastra Nr./kadastra Nr/, ½domājamo daļu;

4) dzēst Latvijas notāru kolēģijas turējumā esošajā „Mantojuma lietu reģistrā" 2006.gada 11.septembra ierakstu ar reģistrācijas Nr./Nr/ - notārs Ināra Dzene;

5) dzēst Zemgales apgabaltiesas notāres Ināras Dzenes notariālo aktu un apliecinājumu reģistrā Nr./Nr/ 2006.gada 21.decembrī izdarīto reģistrācijas ierakstu par apliecības par mantojuma lietas izbeigšanu;

6) atzīt par spēkā neesošo no izsniegšanas brīža Zemgales apgabaltiesas notāres Ināras Dzenes izsniegto apliecību par mantojuma lietas izbeigšanu, iereģistrētu Zemgales apgabaltiesas notāres Ināras Dzenes aktu un apliecinājumu reģistrā ar Nr./Nr/ 2006.gada 21.decembris.

Prasības 3.punktā ietvertais prasījums pamatots ar apstākli, ka V.M. vectēvam V.S. piederējis nekustamais īpašums /adrese/, 2178 m^2 kopplatībā. V.M. ir bijušā nekustamā īpašuma īpašnieka mazmeita un mantiniece, kuras lietošanā pašreiz ir zemes gabals 960 m^2 platībā, ko prasītāja ir mantojusi saskaņā ar Civillikuma 694.pantu, jo īpašuma tiesības uz šo zemesgabalu citam V.S. mazbērnam - mazdēlam I.J., kurš bija iesniedzis zemes pieprasījumu zemes komisijā, atjaunotas netika.

[2] Ar Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2008.gada 12.novemra lēmumu lietā kā trešā persona atbildētāja pusē pieaicināta I.B..

[3] Paskaidrojumus par celto prasību iesniegusi Latvijas Republikas Finanšu ministrija, kā arī Jelgavas dome, norādot, ka prasību attiecībā uz prasījumu par īpašuma tiesību atzīšanu un atjaunošanu uz zemes gabalu 960 m^2 platībā neatzīst tādēļ, ka visu, kas V.S. mantiniekiem pienācās saskaņā ar zemes reformas likumu, ir saņēmis bijušā zemes īpašnieka V.S. mantinieks I.J., kuram ar Jelgavas domes zemes komisijas 1997.gada 28.novembra lēmumu Nr./Nr/ atjaunotas īpašuma tiesības uz vēsturiskā zemes gabala daļu - zemes gabalu /adrese/ (agrāk /adrese/), 1153 m^2 platībā, par pārējo zemes gabala daļu 1025 m^2 platībā piešķirot zemes vērtības kompensāciju likumā noteiktajā kārtībā.

[4] 2008.gada 12.novembrī R.M. Zemgales apgabaltiesā iesniedza pretprasību, bet trešā persona I.B. patstāvīgus prasījumus, kopējā pieteikumā norādot Valsts aģentūru „Būvniecības, enerģētikas un mājokļu aģentūra" kā vēl vienu atbildētāju. Vēlāk pretprasība un patstāvīgie prasījumi tikuši grozīti, iesniedzējām lūdzot:

- atjaunot R.M. un I.B. īpašuma tiesības uz 1/6 domājamo daļu katrai no zemes gabalu /adrese/, 960 m^2 platībā;

- atzīt R.M. un I.B. īpašuma tiesības uz 1/6 domājamo daļu katrai no ēku īpašuma /adrese/, kas sastāv no dzīvojamās ēkas ar kadastra Nr. /Nr/ un saimniecības ēkas ar kadastra Nr./Nr/.

R.M. pretprasība un trešās personas I.B. patstāvīgais prasījums daļā par īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemes gabalu 960 m^2 platībā pamatots ar apstākli, ka R.M. laulātais un I.B. tēvs U.M. ir bijušā nekustamā īpašuma īpašnieka V.S. likumiskais mantinieks, tādējādi U.M. mantojumā, kuru R.M. un I.B. ir pieņēmušas, ietilpa arī nekustamais īpašums/adrese/. Šī īpašuma zemes 960 m^2 platībā ir brīva, rezervēta mājas apsaimniekošanai, tādēļ R.M. un I.B. ir uz to tiesības atbilstoši viņām piekritīgajām mantojuma daļām.

[5] Trešā persona O.M. 2009.gada 27.aprīlī Zemgales apgabaltiesā iesniedza prasību par juridiska fakta konstatēšanu un īpašuma tiesību atzīšanu, lūdzot:

- konstatēt, ka O.M. ir pieņēmis/datums/mirušā V.S. V. dēla, dzimuša/x/.gada /x/.aprīlī, atstāto mantojumu, sastāvošo no nekustamā īpašuma /adrese/ - dzīvojamā ēka, kadastra Nr./Nr/, kadastrālā vērtība Ls 10434 un saimniecības ēka, kadastra Nr./Nr/, kadastrālā vērtība Ls 792, kā arī zemesgabala 960 m^2 platībā, kadastra Nr. /Nr/;

- atzīt O.M., kā V.S. V. dēla mantiniekam, īpašuma tiesības uz ½ domājamo daļu nekustamo īpašumu /adrese/ - dzīvojamo ēku, kadastra Nr. /Nr/, kadastrālā vērtība Ls 10434, un saimniecības ēku, kadastra Nr. /Nr/, kadastrālā vērtība Ls 792;

- atjaunot O.M., kā V.S. V. dēla mantiniekam, īpašuma tiesības uz ½domājamo daļu zemes gabala /adrese/ m^2 platībā, ar kadastra Nr/Nr/.

Prasībā norādīts, ka bijušajām nekustamā īpašuma /adrese/, īpašniekam V.S. V. dēlam bija trīs mazbērni - I.J., V.M., un O.M.. O.M. kopā ar savu māsu V.M. ir pieņēmis 1946.gada 16.septembrī mirušā vectēva V.S. V. dēla atstāto mantojumu.

Vectēva mantojumu mazbērni faktiski sadalījuši atbilstoši Civillikuma 731.pantam.

Pašreiz V.M. un O.M. lietošanā ir zemes gabals 960 m^2 platībā no matojumā atstātā kopējā zemes gabala 2178 m^2 platībā. Saskaņā ar Civillikuma 694.pantu zemes gabalu 960 m^2 platībā ir mantojusi V.M. un O.M.. Uz zemesgabalu 960 m^2 platībā I.J. īpašuma tiesības netika atjaunotas.

[6] Privatizācijas aģentūra, atbildētājas VA „Būvniecības, enerģētikas un mājokļu aģentūra" tiesību pārņēmēja, paskaidrojumos tiesai norādīja, ka paskaidrojumu sniegšanas brīdī nekustamais īpašums /adrese/, vēl nav pārņemts aģentūras valdījumā, tāpēc aģentūra nevar būt atbildētāja lietā.

[7] Ar2010.gada 16.septembra Zemgales apgabaltiesas pieņemto lēmumu lietā trešās personas statusā pieaicināts A.J..

[8] Ar Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2010.gada 30.septembra spriedumu V.M. prasība apmierināta daļēji, R.M. pretprasība un I.B. prasība apmierināta, O.M. prasība apmierināta daļēji.

Konstatēts fakts, ka V.M. ir pieņēmusi/datums/mirušā V.S. atstāto mantojumu.

Konstatēts fakts, ka L.M. ir pieņēmusi /datums/ mirušā V.S. V. dēla, atstāto mantojumu.

Konstatēts fakts, ka U.M. ir pieņēmis /datums/ mirušās L.M. atstāto mantojumu.

Konstatēts fakts, ka O.M. ir pieņēmis /datums/ mirušā V.S. atstāto mantojumu.

Konstatēts fakts, ka R.M. un I.B. ir pieņēmušās /datums/ mirušā U.M., atstāto mantojumu.

V.M. atzītas īpašuma tiesības uz 1/3 domājamo daļu no ēku īpašuma /adrese/, kas sastāv no dzīvojamās ēkas, kadastra Nr./Nr/ un saimniecības ēkas, kadastra Nr./Nr/.

Atjaunotas V.M. īpašuma tiesības uz 1/3 domājamo daļu no zemes gabala/adrese/, 960 m^2 platībā, kadastra Nr./Nr/.

Atzītas R.M.un I.B. īpašuma tiesības uz 1/6 domājamo daļu katrai no ēku īpašuma /adrese/, kas sastāv no dzīvojamās ēkas, kadastra Nr./Nr/ un saimniecības ēkas, kadastra Nr./Nr/.

Atjaunotas R.M. un I.B. īpašuma tiesības uz 1/6 domājamo daļu katrai no zemes gabala /adrese/, 960 m^2 platībā, kadastraNr./Nr/.

Atzītas O.M. īpašuma tiesības uz 1/3 domājamo daļu no ēku īpašuma /adrese/, kas sastāv no dzīvojamās ēkas, kadastra Nr./Nr/ un saimniecības ēkas, kadastra Nr./Nr/.

Atjaunotas O.M. īpašuma tiesības uz 1/3 domājamo daļu no zemes gabala /adrese/, 960 m^2 platībā, kadastra Nr./Nr/.

Dzēsts Latvijas Notāru kolēģijas turējumā esošajā „Mantojumu lietu reģistrā" ieraksts ar reģistrācijas Nr./Nr/no 2006.gada 11.septembra - notārs Ināra Dzene.

Dzēsts Zemgales apgabaltiesas notāres Ināras Dzenes notariālais akts un apliecinājumu reģistrā Nr./Nr/ 2006.gada 21.decembrī izdarītais ieraksts par Apliecības par mantojuma lietas izbeigšanu izsniegšanu.

Atzīta par spēkā neesošu no izsniegšanas brīža Zemgales apgabaltiesas notāres Ināras Dzenes izsniegtā Apliecība par mantojuma lietas izbeigšanu, iereģistrēta Zemgales apgabaltiesas notāres Ināras Dzenes aktu un apliecinājumu reģistrā Nr./Nr/ 2006.gada 21.decembris.

No R.M. I.B. un O.M. par labu V.M. piedzīta valsts nodeva proporcionāli V.M. prasības apmierinātajai daļai Ls 218,55 apmērā, jeb Ls 72,85 no katra.

No V.M. un O.M. par labu R.M. un I.B. piedzīta valsts nodeva proporcionāli R.M. pretprasības un I.B. prasījuma apmierinātajai daļai Ls 218,55 apmērā, jeb Ls 109,28 no katra.

No R.M., I.B. un V.M. par labu O.M. piedzīta valsts nodeva proporcionāli O.M. prasījuma apmierinātajai daļai Ls 218,55 apmērā, jeb Ls 72,85 no katras.

Pārējā daļā V.M. un O.M. prasība noraidīta.

Attiecībā uz prasītājas V.M., atbildētājas R.M., trešo personu O.M. un I.B. prasījumiem par īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemi spriedumā norādīti šādi motīvi.

[8.1] No Latvijas valsts vēstures arhīva 2004.gada 29.oktobra izziņas Nr.5-M-8256/1 „Par ēkām" un Latvijas valsts vēstures arhīva 2004.gada 29.oktobra izziņas Nr.5-M-8256 „Par nekustamā īpašuma piederību" redzams, ka gruntsgabala Nr./Nr//adrese/īpašnieks bijis V.S. V. dēls, dzimis/x/.gada /x/.aprīlī. No miršanas apliecības redzams, ka V.S. ir miris /x/.gada /x/.septembrī Jelgavā.

[8.2] V.M. un O.M. pretendē uz strīdus nekustamo īpašumu kā V.S. mazbērni, savukārt R.M. un I.B. - kā V.S. mazbērna U.M. sieva un mazmazbērns.

Atbilstoši lietā iesniegtajiem radniecību apliecinošajiem dokumentiem V.M., O.M. un U.M. māte L.M., dzimusi /x/.gada /x/.septembrī Jelgavā, ir nekustamā īpašuma īpašnieka V.S. meita. L.M. ir mirusi /x/.gada/x/.augustā.

Savukārt L.M.un M.M. ir dzimuši trīs bērni: L.M., dzimusi /x/.gada /x/.jūlijā, O.M., dzimis /x/.gada /x/.septembrī un U.M., dzimis /x/.gada

/x/.janvārī . U.M. ir miris/x/.gada /x/.jūnija.

Atbildētāja R.M. ir U.M. sieva, laulība tika noslēgta /x/.gada /x/.decembrī. Trešā persona I.B. ir U.M. meita, dzimusi /x/.gada/x/.oktobrī (I.l.83). /x/.gada /x/.augustā I.M. noslēdza laulību ar J.B., sievas uzvārds pēc laulības noslēgšanas - B..

[8.3] Atbilstoši Civillikuma 404.pantam V.M., O.M. un U.M. mantiniekiem ir vienādas tiesības uz zemes gabalu, kas piederējis V.S., jo V.M., O.M. un U.M. ir vienādas šķiras likumiskie mantinieki - vienādas pakāpes lejupējie.

Savukārt mirušā U.M. meita I.B. ir tiesīga pretendēt uz pusi no U.M. mantojuma kā tuvākā lejupējā un R.M. atbilstoši Civillikuma 392.pantam ir tiesīga pretendēt uz pusi no U.M. mantojuma kā viņa laulātā.

[8.4] V.S. mantinieki ir pieņēmuši viņa atstāto mantojumu, kas izslēdz iespēju V.S. piederošo mantu uzskatīt par bezmantinieka mantu.

[8.5] I.J. ir zemes īpašnieka V.S. meitas O.P.J. dēls, kuram ar Jelgavas domes Zemes komisijas 1997.gada 28.novembra lēmumu Nr./Nr/atjaunotas īpašuma tiesības uz zemes gabalu /adrese/, 1153 m^2 platībā, par pārējo zems gabalu 1025 m^2 platībā piešķirta zemes vērtības kompensācija likumdošanā noteiktajā kārtībā. Jelgavas domes Zemes komisija atzinusi, ka personu radniecība ar bijušo īpašnieku ir pierādīta.

Lietā nav strīda, ka 2000.gada 6.augustā I.J. ir miris un mantojuma tiesībās uz I.J. atstāto mantojumu, kas sastāv no nekustamā īpašuma /adrese/, ir apstiprināts viņa mazdēls A.J..

[8.6] Likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12.panta sestā daļa nosaka, ka bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem, kuri nav iesnieguši pieprasījumus šā likuma 6.panta 1.punktā noteiktajā termiņā, ir tiesības pieprasīt zemes īpašuma tiesību atjaunošanu līdz 1994.gada 1.jūnijam.

Šā termiņa nokavēšanas gadījumā zemes īpašuma tiesības bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem uz zemes gabaliem, kas viņiem piederēja 1940.gada 21.jūlijā,var atjaunot tiesa, ja prasības pieteikums par īpašuma tiesību atjaunošanu tiesai iesniegts līdz 2008.gada 1.septembrim, izņemot gadījumus, kad:

1) zemes īpašuma tiesības likumā noteiktajā kārtībā ir atjaunojusi vai ieguvusi cita persona (arī valsts vai pašvaldība);

2) pilsētas zemes komisija pieņēmusi attiecīgi atzinumu par zemes nodošanu īpašumā par maksu vai par fiziskās personas pieteikumu zemes gabala pirkšanai, vai par pieprasītā zemes gabala piešķiršanu citam bijušajam zemes īpašniekam vai viņa mantiniekiem no līdzvērtīgu zemju kompensācijas fonda;

3) zeme kā apbūvēts vai neapbūvēts īpašuma objekts ir nodota privatizācijai vai atsavināšanai.

Šajā gadījumā speciālā likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12.panta sestās daļas norādītajā kārtībā un termiņā - līdz 2008.gada 1.septembrim ir iesniegusi V.M. (prasība iesniegta tiesā 2008.gada 22.augustā), taču O.M., R.M. un I.B. ir nokavējuši likumā noteikto termiņu un izvirzījuši savus prasījumus pēc 2008.gada 1.septembra.

Samērojot sabiedrības ieguvumu gadījumā, ja uz daļu no zemes gabala netiks atjaunotas īpašuma tiesības, un indivīdu - V.M., O.M., R.M. un I.B. ieguvumu gadījumā, ja īpašuma tiesības tiks atjaunotas un strīdus zemes gabals pilnā sastāvā nonāks bijušā zemes īpašnieka mantinieku īpašumā, tiesa uzskatījusi, ka sabiedrības ieguvums būs daudz mazāks, nekā indivīdu ieguvums.

Pie šādiem apstākļiem, atbilstoši Civillikuma 5.pantam, lai panāktu taisnīgu strīda risinājumu pēc taisnības apziņas un vispārīgiem tiesību principiem taisnīga mērķa sasniegšanai īpašuma tiesības uz strīdus zemes gabalu atjaunotas visiem mantiniekiem - O.M. uz 1/3 domājamo daļu no strīdus zemes gabala /adrese/, R.M. un I.B. īpašuma tiesības katrai uz 1/6 domājamo daļu no strīdus zemes gabala /adrese/, kas kopā veido mirušā U.M. 1/3 domājamo daļu, L.M. uz 1/3 domājamo daļu no strīdus zemes gabala /adrese/.

[9] Apelācijas sūdzību par spriedumu, pārsūdzot spriedumu daļā, ar kuru apmierinātas V.M., O.M. un I.B. prasības un R.M. pretprasība par īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemes gabalu, iesniegusi Latvijas Republikas Finanšu ministrija.

Sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[9.1] O.M., I.B. un R.M. zemes pieprasījumus likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" noteiktajos termiņos pašvaldībā nav iesnieguši. Ņemot vērā, ka O.M., I.B. un R.M. nokavējuši arī pēdējo likumā minēto termiņu īpašuma tiesību atjaunošanai, viņu prasības daļā par īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemi ir noraidāmas.

[9.2] V.M. īpašuma tiesības uz strīdus nekustamo īpašumu nav atjaunojamas, jo likumā „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" noteiktajā termiņā pieteikumu par īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemi bija iesniedzi bijušā īpašnieka V.S. mantinieks I.J., kuram ar Jelgavas pilsētas pašvaldības lēmumu ir pilnībā atzītas īpašuma tiesības uz strīdus zemi, daļēji atjaunojot īpašuma tiesības un piešķirot par pārējo zemes daļu kompensāciju. Līdz ar to bijušā īpašnieka mantiniekam I.J. tiesības uz visu strīdus zemi zemes reformas laikā realizētas pilnā apjomā.

Savukārt O.M., I.B. un R.M., V.M. savas tiesības minētajā speciālajā likumā noteiktajā termiņā un kārtībā nav izmantojuši un ir tās zaudējuši.

[9.3] Tā kā prasītāji nav apstrīdējuši Jelgavas domes Zemes komisijas 1997.gada 28.novembra lēmumu Nr./Nr/, viņi nevar prasīt sev atjaunot īpašuma tiesības uz strīdus zemi. Savukārt atbilstoši Civillikuma 1895.pantam šādas prasības celšanai ir iestājies noilgums.

[10] Ar Civillietu tiesu palātas 2013.gada 7.maija tiesas sēdē pieņemto lēmumu prasītāja V.M. aizstāta ar viņas tiesību pārņēmēju U.K., ar Civillietu tiesu palātas2013.gada 1.oktobra tiesas sēdē pieņemto lēmumu trešā persona O.M. aizstāts ar viņa tiesību pārņēmēju U.K..

[10] Tiesas sēdē U.K. nav ieradies. Sazinoties ar Civillietu tiesu palātas kanceleju pa tālruni, U.K. izteicis lūgumu izskatīt civillietu bez viņa klātbūtnes. Trešā persona A.J. uz tiesas sēdi nav ieradies, par neierašanās iemesliem tiesu nav informējis.

Konstatējot, ka abiem minētiem lietas dalībniekiem par tiesas sēdi paziņots Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā un nepastāv apstākļi, kas ir pamats atlikt lietas izskatīšanu, Civillietu tiesu palāta nolēma lietu izskatīt bez U.K. un A.J..

Tiesas sēdē Finanšu ministrijas pārstāvis uzturēja apelācijas sūdzību uz tajā norādītā pamata, neatzina U.K., R.M. un I.B. prasījumus par īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemi.

R.M. un I.B. pārstāve uzturēja savu pārstāvamo prasījumus uz pretprasībā un patstāvīgajos prasījumos norādītā pamata, apelācijas sūdzību uzskatīja par nepamatotu.

Motīvu daļa

[11] Pārbaudījusi pierādījumus lietā un apsvērusi apelācijas sūdzībā izvirzītos argumentus, Civillietu tiesu palāta atzīst, ka U.K., R.M. un I.B. prasījums par īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemes /adrese/, 960 m^2 platībā nav pamatots un ir noraidāms. LR Finanšu ministrijas apelācijas sūdzība par apgabaltiesas spriedumu ir pamatota.

[12] Likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību" 3.pants noteic, ja mantojuma masā ir manta, kura laika posmā pēc 1940.gada 17.jūnija nacionalizēta vai citādi bez taisnīgas un samērīgas atlīdzības ekspropriēta, pamatojoties uz aktiem par nacionalizāciju vai citiem valsts varas vai pārvaldes iestāžu aktiem, mantojuma tiesību īstenošana notiek speciālajos Latvijas Republikas likumos noteiktajos termiņos un kārtībā, piemērojot Civillikuma normas tajās mantošanas attiecībās, kas nav reglamentētas minētajos speciālajos likumos.

Pamata tiesību akts, kas reglamentē kārtību, kādā zemes reformu veic Latvijas Republikas pilsētās, ir likums „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās".

Saskaņā ar šā likuma 4.panta trešo daļu zemes reforma aptvēra visas Latvijas Republikas pilsētu apbūvētās un neapbūvētās zemes un to lietotājus ().

Zemes īpašuma un zemes lietošanas pārkātošanas jautājumi saskaņā ar likumā „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" un likumā „Par zemes komisijām" noteikto kārtību bija risināmi administratīvā kārībā šim mērķim speciāli izveidotajās pilsētu zemes komisijās, izņemot atsevišķus likumā paredzētos gadījumos, kad ar zemes reformu saistītos jautājumus personas varēja risināt tiesas ceļā. Cita jautājuma par īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemi risināšanas kārtība speciālajos likumos nav paredzēta.

[13] Saskaņā ar likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 3.pantu, zemes reformas uzdevumi ir: veidot tiesisku pamatu zemes attiecību regulēšanā un zemes īpašnieku un lietotāju tiesību aizsardzībā un pienākumu ievērošanā; 9.pantā minētajām personām atjaunot īpašuma tiesības uz zemi vai nodot zemi īpašumā, kā arī piešķirt zemi lietošanā; nodrošināt zemes gabalu robežu neaizskaramību ar zemesgrāmatu un kadastra dokumentu palīdzību.

Šo uzdevumu sasniegšanai likumdevējs ir noteicis attiecīgu kārtību un termiņus.

Saskaņā ar šī likuma 6.panta 1.punktu zemes pieprasījums līdz 1992.gada 20.jūnijam bija jāiesniedz tai pilsētas pašvaldībai, kuras teritorijā pieprasāmais zemes gabals atrodas, vai līdz 1994.gada 1.jūnijam, kā to nosaka 12.panta sestās daļas pirmais teikums.

Lietā nepastāv strīds par to, ka prasītāja V.M., atbildētāja R.M., trešās personas O.M. un I.B. zemes pieprasījumus iepriekšminētajā kārtībā un termiņos nav iesnieguši.

Tajā pat laikā likuma 12.panta sestā daļa paredz, ka gadījumā, ja nokavēts zemes pieprasījuma iesniegšanas termiņš, zemes īpašuma tiesības bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem uz zemes gabaliem, kas viņiem piederēja 1940.gada 21.jūlijā, var atjaunot tiesa, ja prasības pieteikums par īpašuma tiesību atjaunošanu tiesai iesniegts līdz 2008.gada 1.septembrim, izņemot gadījumus, kad:

1) zemes īpašuma tiesības likumā noteiktajā kārtībā ir atjaunojusi vai ieguvusi cita persona;

2) pilsētas zemes komisija pieņēmusi attiecīgu atzinumu par zemes nodošanu īpašumā par maksu vai par fiziskās personas pieteikumu zemes gabala pirkšanai, vai par pieprasītā zemes gabala piešķiršanu citam bijušajam zemes īpašniekam vai viņa mantiniekiem no līdzvērtīgu zemju kompensācijas fonda;

3) zeme kā apbūvēts vai neapbūvēts īpašuma objekts ir nodota privatizācijai vai atsavināšanai (likuma 2005.gada

30.jūnija redakcijā, kas stājas spēkā no 2005.gada 1.septembra).

Šie noteikumi iekļauti likuma 12.pantā, kas regulē zemes pieprasījumu apmierināšanu, taču tie faktiski attiecas uz izņēmuma gadījumu, tas ir, kad zemes pieprasījums vispār nav bijis iesniegts likumā noteiktajos termiņos. Iekļaujot likumā minēto normu, likumdevējs konkrēti norādījis, ka šādā gadījumā tikai tiesa var lemt jautājumu par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu, ja nav šajā tiesību normā noteiktie šķēršļi un prasības pieteikums tiesā iesniegts līdz 2008.gada 1.septembrim.

V.M. prasība ar tajā ietverto prasījumu atjaunot īpašuma tiesības uz zemes domājamo daļu tiesā iesniegta 2008.gada 28.augustā, taču analogs atbildētājas R.M. un trešās personas I.B. prasījums tiesā iesniegts 2008.gada 12.novembrī (*lietas 1.sējuma 73.lapa*), bet O.M. prasījums iesniegts tiesā 2009.gada 27.aprīlī (*lietas 1.sējuma 136.lapa*).

Likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12.pantā noteiktais termiņš prasības iesniegšanai ir materiāltiesisks, jeb prekluzīvs, kas nav pagarināms vai atjaunojams.

R.M., I.B. un U.K. kā O.M. tiesību pārņēmēja prasījums par īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemi noraidāms tāpēc vien, ka minētie lietas dalībnieki attiecīgo prasījumu tiesā iesnieguši, nokavējot likumā noteikto termiņu prasības iesniegšanai. Līdz ar to minētiem lietas dalībniekiem ir zudušas subjektīvas tiesības prasīt īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemi.

Minēto tiesas secinājumu nemaina fakts, ka R.M. prasījums atjaunot viņai īpašuma tiesības uz bijušā zemes īpašnieka zemi izteikts pretprasībā, bet O.M. un I.B. analogs prasījums izteikts trešās personas patstāvīgajā prasījumā. Minēto lietas dalībnieku prasījumi, tāpat kā V.M. prasībā ietvertais prasījums par īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemi, ir bijušā zemes īpašnieka V.S. mantinieku prasījumi par īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemes gabalu /adrese/, 960 m^2 platībā. Tādējādi likuma 12.panta noteikumi par prasības iesniegšanas termiņu attiecas uz katra lietas dalībnieku prasījumu par īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemi.

Apgabaltiesas sprieduma motīvi šajā jautājumā ir kļūdaini. Likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" regulējums pieder pie publisko tiesību jomas, tādēļ šā likuma noteikumi piemērojami, ievērojot publisko tiesību principus. Publiskajās tiesībās atšķirībā no privāto tiesību principa „atļauts viss, kas nav aizliegts", darbojas princips „atļauts ir tikai tas, kas ir noteikts ar tiesību normu".

Ar konkrēto publisko tiesību normu noteikts, ka tiesa var atjaunot īpašuma tiesības uz zemi, ja prasība tiesā iesniegta līdz 2008.gada 1.septembrim un nepastāv citi šajā normā norādītie šķēršļi. Tiesai ir saistoši minētie noteikumi, izskatot prasījumus par īpašuma tiesību atjaunošanu uz pilsētas zemi un gadījumā, ja attiecīgā prasība tiesā iesniegts pēc normā norādītā termiņa, tā ir jānoraida.

Ievērojot minēto, R.M., I.B. un U.K. kā O.M. tiesību pārmantotāja prasījumi par īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemes gabalu /adrese/, ir noraidāmi.

[14] Neskatoties uz to, ka V.M. prasība, kurā ietverts prasījumu par īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemi, tiesā iesniegta, ievērojot likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12.pantā noteikto termiņu, šī prasījuma apmierināšanai arī nav pamata.

No likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" normu sistēmas izriet, ka zemes privatizācija tās bijušajiem īpašniekiem vai viņu mantiniekiem zemes reformas ietvaros bija īstenojama ar šādiem paņēmieniem:

1) atjaunojot īpašuma tiesības uz zemi;

2) piešķirot īpašuma kompensāciju;

3) piešķirot līdzvērtīgu zemi;

4) izmantojot 1-3.punktā minēto paņēmienu kombināciju.

Neatkarīga no paņēmiena vai paņēmienu kombinācijas, kāda tikusi izmantota zemes privatizācijai katrā konkrētā gadījumā, bijušā īpašuma privatizācija ir uzskatāma par realizētu pilnā apjomā, ja sakarā ar bijušā īpašnieka vai viņa mantinieku pieprasījumu, kas iesniegts likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12.panta pirmajā daļā norādītajos termiņos, kompetentā iestāde pieņēmusi lēmumu attiecībā uz visu vēsturiskā zemes gabala platību.

No lietas materiāliem redzams, ka ar Jelgavas domes Zemes komisijas 1997.gada 20.marta atzinumu Nr./Nr/ atzīts, ka I.J. kā V.S. mantiniekam atjaunojamas īpašuma tiesības uz zemes īpašumu 2178 m^2 platībā /adrese/, atjaunojot I.J. īpašuma tiesības uz minēto zemes gabalu 1218 m^2 platībā. Par apbūvēto zemes gabalu 960 m^2 platībā /adrese/, I.J. piešķirti zemes vērtības kompensācijas vērtspapīri.

Ar Jelgavas domes Zemes komisijas 1997.gada 28.novembra lēmumu Nr./Nr/ I.J. atjaunotas īpašuma tiesības uz zemes gabalu 1153 m^2 platībā saskaņā ar pievienoto zemesgabala robežu plānu. Par pārējo zemes gabalu 1025 m^2 platībā piešķirta zemes vērtības kompensācija likumā paredzētajā apmērā.

Minētie iestādes lēmumi nav apstrīdēti.

Atbilstoši likvidējamās AS „Latvijas Krājbanka" sniegtajām ziņām I.J. kontā tika ieskaitīti sertifikāti, kas piešķirti saskaņā ar Jelgavas domes zemes komisijas lēmumu (*lietas 2.sējuma 49.lapa*).

Atjaunojot mantiniekam I.J. īpašumu tiesības dabā uz zemi 1153 m^2 platībā, piešķirot zemes vērtības kompensāciju par pārējo vēsturiskā zemes gabala daļu 1025 m^2 platībā, bijušām zemes īpašniekam V.S. piederējušā zeme tikusi privatizēta pilnā apjomā, jo

lietā strīds nepastāv, ka V.S. piederējušās zemes kopplatība atbilstoši arhīvu dokumentos norādītajām ziņām ir 2178 m^2.

Tas nozīmē, ka pilnīgi visa zeme, kas V.S. piederēja /adrese/, tikusi privatizēta I.J. iniciētajā zemes privatizācijas procesā. Maksimālo labumu, ko bijušā īpašnieka V.S. mantinieki bija tiesīgi pieprasīt un saņemt zemes reformas laikā, pamatojoties uz likumu „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās", ir saņēmis I.J., kurš pieprasījumu par zemi un kompensāciju iesniedza likumā „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" noteiktajā kārtībā un termiņā.

Saskaņā ar likuma „Par valsts un pašvaldību zemes īpašuma tiesībām un to nostiprināšanu zemesgrāmatās" 6.panta pirmo daļu zeme, par kuru I.J. bija piešķirta kompensācija, bija izmantojama zemes reformas pabeigšanai.

Arī tādā gadījumā, ja šī zeme faktiski netika izmantota zemes reformas pabeigšanai, kā to paredzēja likums, V.M. R.M. O.M. un I.B. nav tiesiska pamata uz to pretendēt, jo bijušā zemes īpašnieka mantiniekiem speciālajos likumos nav paredzētas tiesības pieprasīt sev zemi, par kuru cits mantinieks likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" noteiktajā kārtībā un termiņā bija iesniedzies pieprasījumu un saņēmis par to kompensāciju.

Tā kā konkrētā gadījumā nav konstatējama neprivatizēta zemes platība, uz kuru V.S. mantinieki varētu pretendēt, ceļot prasību tiesā, nav pamata U.K. kā V.M. tiesību pārņēmējam atjaunot īpašuma tiesības uz bijušā zemes īpašnieka V.S. zemi. U.K. kā V.M. tiesību pārņēmēja prasība par īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemes gabalu /adrese/, 960 m^2 platībā nav pamatota un ir noraidāma.

[15] Civillietu tiesu palāta par nepamatotu un noraidāmu atzīst atbildētājas R.M. un trešās persona I.B. tiesas sēdē izteikto argumentu, ka no apstākļa, ka Jelgavas zemes komisijas lēmumā par īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemi I.J. ir norādīts vienīgi uz zemes gabalu /adrese/ (zemes kadastra Nr./Nr/), bet zemes gabalam, uz kuru pretendē viņas pārstāvamās ir cits kadastra numurs un adrese, izriet secinājums, ka minētās lietas dalībnieces pretendē uz brīvo zemes gabalu.

Tam, ka Jelgavas zemes komisijas lēmuma 2.punktā, piešķirot kompensāciju par zemes gabalu 1025 m^2 platībā, nav norādīts šī zemes gabala kadastra numurs un adrese, konkrētā gadījumā nav izšķirošas tiesiskas nozīmes. Būtiska nozīme šajā lietā ir tam, ka ar šo zemes komisijas lēmumu vēsturiskais zemes gabals privatizēts pilnā apjomā, t.i., 2 178 m^2 platībā, atjaunojot īpašuma tiesības uz 1153 m^2, piešķirot zemes vērtības kompensāciju par 1025 m^2.

[16] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 39.panta pirmās daļas 5.punktu, 40.panta pirmo daļu un 42.panta otro daļu, noraidot prasību, no U.K., R.M. un I.B. valsts ienākumos piedzenami ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi Ls 6,26 no katra.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 432., 433.pantu, 450.panta trešo daļu un 454.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta

nosprieda

U.K., R.M. un I.B. prasību pret LR Finanšu ministriju un Jelgavas domi par īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemes gabala /adrese/, 960 m^2 platībā, kadastra Nr./Nr/,domājamām daļām noraidīt pilnīgi.

Piedzīt no U.K., personas kods /personas kods/, R.M., personas kods /personas kods/, I.B., personas kods /personas kods/, valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus Ls 6,26 no katra.

Noteikt U.K., R.M., I.B. termiņu sprieduma labprātīgai izpildei 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamentam 30 dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātā un iemaksājot drošības naudu Ls 200,00 apmērā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja (paraksts) Ļ.Kušnire

Tiesneši (paraksts) A.Keišs

(paraksts) I.Ozola

NORAKSTS PAREIZS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas

Civillietu tiesu palātas tiesnese Ļ.Kušnire

Rīgā 2013.gada 24.oktobrī